

go, les entrades com a font d'ingressos cada vegada són més insignificants. Quan al Museu d'Art de Dallas (DMA) els beneficis de les entrades es van reduir a només el 2% dels ingressos anuals, els fideïcomissaris van aprovar la posada en marxa d'un pla radicalment nou: els visitants s'inscriuen en una associació coneguda com els Amics del DMA, que els concedeix l'entrada gratuïta si proporcionen els seus noms, adreces de correu electrònic i codis postals. Des de gener, s'hi han unit 35.000 persones, i s'hi inscriuen a un ritme de 800 per setmana. La informació personal que proporcionen se superposa amb dades del cens, i això permet al museu conèixer qui són els seus visitants i d'on vénen. Als filantrops els encanta el pla, perquè fa que l'ús dels seus diners sigui més transparent.

No a tots els museus els va igual de bé. Llocs emblemàtics com el Museu Metropolità d'Art de Nova York, el BM, el Louvre i el recentment reformat Rijksmuseum d'Amsterdam s'omplen de visitants. Museus locals petits també tenen un gran suport de les seves comunitats. Però les cases històriques i els museus d'història són menys populars del que solien ser, i els museus dedicats als visitants joves ara han de competir amb moltes altres atraccions.

I tots els museus, ja siguin finançats per l'Estat o de manera privada, es veuen afectats pel cicle econòmic. A Espanya, per exemple, el finançament públic s'ha reduït, així que molts dels museus que s'han construït en les últimes dues dècades lluiten per cobrir les despeses de funcionament. I a les ciutats on les fortunes econòmiques han disminuït, els museus també se'n ressenten. Detroit té un deute de 18 mil milions de dòlars, i el 3 de desembre se li va concedir protecció dels seus creditors. Una de les propostes que es consideren per recaptar diners és que vengui la seva col·lecció de pintures de Brueghel el Vell, Van Gogh i Matisse valorada, fa una dècada, en mil milions de dòlars.

No obstant això, cada dia s'obren nous museus, i a Occident la majoria són dedicats a l'art contemporani, que en aquests moments sembla la principal atracció.



## Art contemporani

# Obres noves











Per què tants museus s'aventuren amb l'art contemporani.

**E**ra un hivern humit i fosc de 2003 quan Olafur Eliasson va arribar a Londres. Aquest artista mig islandès i mig danès de 36 anys, especialitzat en escultures i instal·lacions a gran escala, tenia un pla per a la Tate

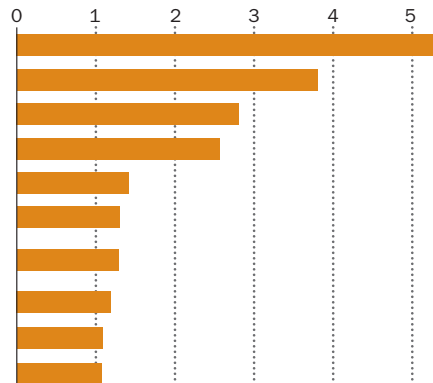
Modern: el *Weather Project* ("Projecte temps", a la imatge). Va cobrir el sostre de la Sala de Turbines amb un mirall i va omplir uns quants humidificadors amb una barreja de sucre i aigua per crear una boira d'olor dolça. Els visitants

## Superestrelles

Els deu museus més populars d'art modern\* segons els visitants del 2012 (milions)

	<b>Tate Modern</b> , Londres (2000)
	<b>Centre Pompidou</b> , París (1977)
	<b>Museu d'Art Modern</b> , Nova York (1929)
	<b>Reina Sofia</b> , Madrid (1992)
	<b>Galeria Saatchi</b> , Londres (1985)
	<b>Institut Valencià d'Art Modern</b> , València (1989)
	<b>Museu Nacional d'Art Modern i Contemporani</b> , Seül (1969)
	<b>Guggenheim</b> , Nova York (1939)
	<b>Museu Picasso</b> , Barcelona (1963)
	<b>Museu d'Art Mori</b> , Tòquio (2003)

\*Amb obres principalment del segle XX i posteriors.



Gràfic: The Economist / Fonts: The Art Newspaper, museus individuals

jeien a terra per observar com un sol gegant fet de centenars de llums grocs emergia de la penombra, i es distribuïen en grups per veure'n els petits reflexos al sostre. Durant els cinc mesos que la instal·lació va estar oberta, més de 2 milions de persones van anar a prendre el sol sota una resplendor que era alhora primitivament i càlidament comunal.

El *Projecte temps* va donar renom mundial a la Tate Modern, que va obrir les portes l'any 2000 i va tenir una acollida diversa. Encara que el seu edifici era enorme i impressionant, la seva col·lecció era petita i poc destacable. El treball d'Eliasson va ser l'exemple perfecte del que el museu volia fer: crear una experiència en què els mateixos visitants tenen un paper important mitjançant la tecnologia i la imaginació d'un artista. Aquest era el nou art contemporani, i al públic li va encantar.

Els nous museus o les ales de museu més rellevants que s'han construït al món desenvolupat en l'última dècada s'han dedicat a l'art contemporani. Les poques excepcions inclouen l'enorme Museu Crystal Bridges d'Art Americà a Arkansas fundat per Alice Walton, que es concentra en el segle XIX. Unes quantes desenes d'aquests nous edificis s'han acabat en els últims dos o tres anys a ciutats tan diverses com Buenos Aires, Cleveland, Cracòvia, Roma, Oslo i Sydney.

Sembla que l'art contemporani és el que el públic vol, i artistes, marxants d'art i museus els el proporcionen amb ganes. Des de la dècada de 1960, els

amants de l'art s'han acostumat a un canvi accelerat. Igual que els veterans del cinema, la televisió i, més recentment, els jocs d'ordinador i d'internet, estan acostumats a barrejar llenguatges visuals i són receptius a les noves idees, tan se val com d'extrafòlies siguin. "L'interès per l'art contemporani és molt més ampli, molt més ric i molt més profund que quan vaig començar fa 30 anys", explica Paul Schimmel, un curador convertit en marxant de Los Angeles.

Entre els museus, les grans institucions com el Museu d'Art Modern de Nova York són vistes com a més avorrides que les Kunsthallen, les galeries d'art municipals sense ànim de lucre que es troben a moltes ciutats alemanyes. A principis d'aquest any, el Museu Ludwig de Colònia va inaugurar una retrospectiva d'Andrea Fraser amb un vídeo de l'artista mantenint relacions sexuals amb un dels seus col·leccionistes. Fraser, establerta a Los Angeles està ben representada en col·leccions públiques a la Gran Bretanya, França i Alemanya, però se la considera massa atrevida per a una retrospectiva als Estats Units.

L'auge de l'art contemporani està estretament relacionat amb el creixement del mercat de l'art, que s'ha tornat global. L'èxit de vendes a les principals cases de subhastes internacionals, Sotheby's i Christie's, generen una gran quantitat de publicitat. Això fa la vida més fàcil als marxants d'art que han de convèncer als col·leccionistes

que l'art contemporani val grans sumes de diners. *Balloon Dog* ("Gos de globus") de Jeff Koons, una escultura d'acer brillant de tres metres, ve en una edició de cinc peces, cadascuna d'un color diferent. Tots els propietaris són col·leccionistes destacats, com ara Eli Broad i François Pinault. El mes passat a Nova York, Christie's va vendre la peça taronja per 58,4 milions de dòlars, un preu de subhasta rècord per a l'obra d'un artista viu.

Els col·leccionistes volen estar segurs que l'art que compren té la qualitat dels museus i que està àmpliament buscat, que forma part d'una llarga tradició històrico-artística. Per tranquil·litzar-los, els marxants cada vegada més transformen les seves sales d'exposició en el que semblen museus. El 2008, quan Larry Gagosian, un comerciant famós, va mostrar una sèrie d'escultures d'acer massís de Richard Serra, *Torqued Toruses*, en una de les seves galeries de Londres, va presentar cada peça per separat en una habitació de parets blanques. La distribució es va fer ressò de la retrospectiva de quaranta anys d'activitat de l'artista al Museu d'Art Modern de Nova York el 2007 i un espectacle al Grand Palais de París un any més tard.

En les últimes tres dècades, milers de persones s'han fet molt riques, bona part en el sector financer a Nova York, Londres i Hong Kong i en el sector dels recursos naturals a Austràlia i l'Àsia Central. Des de la crisi financera de 2008, els consultors d'inversió han començat a assessorar als seus clients rics que l'art és una bona manera de diversificar les seves carteres. L'art contemporani s'ha convertit en el punt de referència universal per als nous rics.

Una de les seves primeres ambicions és unir-se a la junta d'un museu. Als Estats Units, els membres de la junta sovint són els principals donants d'un museu. A canvi, la pertinença a la junta d'un museu els ofereix l'entrada a cercles socials exclusius i els identifica com a col·leccionistes seriosos. Això és part d'una llarga tradició: benefactors rics van ser els responsables d'iniciar molts museus durant el segle XIX.

L'Institut d'Art de Chicago compta amb 50 administradors i 49 antics membres de la junta que ara són conse-

llers. El seu director, Douglas Druick, explica que mantenir els consellers contents ocupa, almenys, una quarta part del seu temps. Surt amb ells quatre nits a la setmana i recentment va fer un rècord de 14 nits seguides.

Ser atent ha donat els seus fruits. Quan la junta va decidir que l'Institut d'Art necessitava una nova ala d'art contemporani, els consellers van accedir a cobrir una part significativa dels 300 milions de dòlars que costaven les obres. Ara aquesta ala és oberta, i Druick (a qui agrada recordar a la gent que el seu institut va ser el primer museu nord-americà que va ensenyar obres de Picasso) pensa que això ha animat els donants a lliurar o prometre més de tres-centes obres, entre les quals diverses "col·leccions privades fonamentals", un fet que no hauria estat fàcil sense la nova construcció.

Potser amb raó, els museus volen que l'entorn en el qual mostren les obres contemporànies sigui tan nou com l'art mateix. A Los Angeles, el nou museu d'Eli Broad obrirà a finals de l'any vinent i el Museu d'Art del Comtat de Los Angeles té grans plans de renovació. A Nova York, el Museu Whitney d'Art Americà està construint un nou centre dissenyat per Renzo Piano, arquitecte del Centre Pompidou, a prop de l'elegant parc High Line a Manhattan. Permetrà al museu exposar tres vegades més obres que ara, incloent-hi la seva col·lecció d'art contemporani. Per no ser menys, el Museu Metropolità d'Art de Nova York està separant la seva col·lecció d'art modern i contemporani de les seves pintures europees del segle XIX i els donarà un nou centre: l'edifici que el Whitney desallotjarà.

A la Gran Bretanya, fins i tot el gran Museu Ashmolean d'Oxford, de 330 anys, que albergava el cos dissecat de l'últim dodo a Europa, té previst construir una nova galeria d'art contemporani. Al juliol va anunciar una aliança amb dos col·leccionistes nord-americans famosos, Andrew i Christine Hall. Per començar, Sir Norman Rosenthal, un curador i historiador d'art polèmic, farà tres exposicions de la col·lecció dels Hall a l'Ashmolean. Les dues parts esperen que la relació es torni més propera.

## Estratègies futures

# Alimentar els voltors de la cultura

Què han de fer els museus per satisfer un públic cada vegada més exigent?

El propòsit dels museus és preservar i salvaguardar les col·leccions que se'ls confien, i això els fa naturalment conservadors. Però amb uns fons públics que segurament continuaran ajustats durant els propers anys, i amb diners privats que donen suport a les institucions de més èxit, els museus hauran de fer una mica de pensament creatiu en els propers vint anys, tant per fer front al canvi inevitable com per aconseguir noves oportunitats.

Els guanyadors evidents seran les grans institucions de les principals ciutats que atreuen turistes, encara que fins i tot a alguns d'aquests museus els podria anar molt millor. El Museu del Louvre, per exemple, està massificat, mal il·luminat i mal senyalitzat. Cada dia, fins a 30.000 persones visiten la *Mona Lisa*, i el seu somriure es perd entre la multitud. A més, els furtcs a l'entrada, a la plaça amb la piràmide de Ieoh Ming Pei, han arribat a ser tan notoris que a l'abril el personal va fer vaga.

En canvi, la renovació, que ha durat deu anys, del Rijksmuseum d'Amsterdam s'ha valgut l'espera. Les grans pintures de l'edat d'or holandesa es mostren al costat d'armament, models de vaixells i barrets de feltre. La il·luminació podria ben bé ser la millor

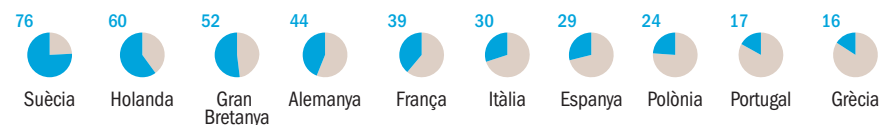
de la seva classe, i permet als visitants veure exactament els traços de Vermeer i apreciar tots els tons de blanc que Pieter Jansz Saenredam va utilitzar en les seves pintures d'interiors d'esglésies.

Els museus petits amb un lideratge imaginatiu també són propensos a retenir seguidors devots. Si es pregunta a directores de museu que triïn el seu preferit, molts donen la mateixa resposta: el Museu d'Art de Chichu a l'illa de Naoshima, al sud del Japó. Dissenyat per Tadao Ando, l'edifici mateix ja és una obra d'art. A l'interior hi ha algunes instal·lacions acuradament seleccionades. Els visitants hi arriben en vaixell i se'ls anima a passar-hi la nit perquè puguin veure la instal·lació *Open Sky* ("Cel obert") de James Turrell a la posta del sol.

El museu de segona línia que provin de ser enciclopèdics amb uns fons limitats ho passaran malament. Les perspectives per al finançament públic dels museus, especialment a Europa, són fosques. Moltes institucions regionals dels Estats Units també ho podrien passar malament. Als Estats Units, els museus estan registrats com a organitzacions sense ànim de lucre per aprofitar els avantatges fiscals estatals i federals. Aquesta situació, però, ara està sota

## Per als dies de pluja

Gent que ha visitat un museu o una galeria en els últims 12 mesos (%), 2013



Gràfic: The Economist / Font: Eurobaròmetre